

DOI 10.35423/2078-8142.2024.2.1.8
УДК 2-72:17.022.1(477)

С. В. Васкул,
здобувач наукового ступеня доктора філософії,
кафедра філософії та культурології,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна
e-mail: vaskulsvyatoslav97@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8724-9444>

УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ У ЦІННІСНОМУ СПЕКТРІ СУСПІЛЬНИХ ПРАКТИК: КРИТЕРІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА МІСІЙНОСТІ

У статті досліджується аксіологічне значення діяльності традиційних українських церков у контексті сучасних геополітичних та соціальних викликів, зокрема в умовах російської агресії, та їх роль у зміцненні суспільної єдності й духовної стійкості. Розглянуто, як українські церкви реагують на виклики війни, зокрема питання збереження морального авторитету релігійних інституцій, протидії ідеям секуляризації та інформаційним маніпуляціям, пов'язаним із суперечливими заявами релігійних лідерів. Особливу увагу приділено дипломатичній позиції Ватикану, яка викликає неоднозначне сприйняття в українському суспільстві. Метою дослідження є аналіз діяльності українських церков як активних суб'єктів соціального служіння, їх внеску в підтримку внутрішньо переміщених осіб, протидію релігійним переслідуванням і адвокації на міжнародній арені. Також досліджується роль Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій у приверненні уваги до гуманітарних викликів в Україні. У

статті підкреслено ключову роль християнських церков (ПЦУ, РКЦ в Україні, УГКЦ) у соціально-політичному житті країни та просуванні принципів справедливого миру. Проаналізовано суспільні реакції на заяви папи Франциска, які впливають на імідж Ватикану, а також труднощі українських релігійних лідерів у поєднанні пояснення позиції Апостольського Престолу з підтримкою національного спротиву. Акцентовано на важливості протидії інформаційним маніпуляціям і на значенні збереження релігійної ідентичності в умовах війни.

Ключові слова: християнська соціальна доктрина, соціальне служіння церков, російська агресія, Всеукраїнська Рада Церков і Релігійних Організацій, соціальна відповідальність, Православна Церква України, Українська Греко-Католицька Церква, міжнародна адвокація, релігійні інституції.

Християнська соціальна доктрина має у своїй основі богословську природу, адже має на меті скеровувати людську поведінку у межах богословсько-моральної площини. Святий папа Іван Павло II в енцикліці «Centesimus annus» говорить: «Соціальне вчення діє там, де християнське життя і свідомість перетинаються з реальним світом, і стосується індивідумів, родин, працівників культурної, соціальної сфери і політичного, державного апарату – усіх тих, хто прагне реалізувати його на практиці, привнести в історію» [28, с. 405]. Саме тому соціальна доктрина християнських церков стосується всіх сфер людського життя, адже неможливо відокремити життя християнина від проблем та викликів світу. Феномен активної участі церков у соціальному служінні та їхня функція морального арбітра у суспільному житті вкотре ставить під сумнів реальність реалізації секулярної теорії, осердям якої є твердження про абсолютне зниження ролі релігійних інститутів у соціо-культурній площині [16, с. 122].

Проаналізуємо в нашому дослідженні аксіологічне значення діяльності традиційних українських церков у контексті сучасних геополітичних та соціальних викликів як наслідок російської агресії. Для українського суспільства викликом став ранок 24 лютого 2022 року. І хоча російська агресія щодо України триває ще з 20 лютого 2014 року, з незаконної окупації Криму, та все ж пусковим механізмом найзначущих метаморфоз українського народу став момент повномасштабного вторгнення РФ на територію України.

Для початку комплексного огляду соціальної діяльності християнських церков в Україні варто відзначити функціонування Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (далі – ВРЦіРО), на сайті котрої ще перед початком військового вторгнення РФ було опубліковано звернення Глав Церков і релігійних організацій України до президента РФ «зупинити вогнище війни, що розпалюється» [25]. Опубліковане спільне звернення ВРЦіРО та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини до світової спільноти з метою захисту прав людей, а також сприяння поверненню додому всіх постраждалих та викрадених під час російської агресії [3, с. 126] та візит делегації ВРЦіРО до Ватикану 24–26 січня 2023 р. є вагомими елементами свідчення про несправедливість російської загарбницької війни. Ключові питання, які українська делегація заторкнула на зустрічі, стосувалися участі Ватикану у процесі повернення депортованих українських дітей, а саме – його посередництво та вплив [17].

У жовтні 2023 р. делегація ВРЦіРО на чолі з головою Станіславом Носовим прибули до Вашингтону, щоб донести особисте свідчення страждання народу України від російської агресії впливовим представникам української діаспори. Після зустрічей у Вашингтоні делегація відвідала Х'юстон, штат Техас, де відбулася низка зустрічей з місцевими релігійними діячами, політиками та лідерами суспільних

думок [7]. У травні 2024 р. ВРЦіРО зустрілася з делегацією на чолі з Міністром церковних справ Данії Мортенем Даліном Надзвичайним і Повноважним Послом Королівства Данія в Україні Оле Егбергом Міккельсеном та супроводжуючими їх особами, щоб донести інформацію про гуманітарні виклики для українського суспільства, спричинені російською агресією [6]. Цього ж місяця у Ріо-де-Жанейро в рамках адвокаційного візиту ВРЦіРО провела зустрічі з релігійними діячами [23].

Ключовим лишається питання: «Що це дає для України в цілому?», «Чи спричинили ці зустрічі якісь конкретні зрушення в питаннях гуманітарної допомоги для України?». Питання залишаються відкритими, адже на перший погляд немає конкретних вимірюваних наслідків цих зустрічей, крім залишених на згадку дитячих малюнків та символічних подарунків, які мають нагадувати про несправедливу війну в Україні різним закордонним спільнотам, з якими мали зустрічі представники ВРЦіРО.

Та не все вимірюється лише в кількісних результатах, адже існують ще і якісні. Підтримання в медіапросторі надзвичайної актуальності проблеми російської агресії проти України завдяки прес-конференціям, зустрічам, а особливо – через особисте свідчення втрат своїх рідних та близьких учасниками делегації ВРЦіРО є невмовкаючим свідченням про страждання українського народу, релігійне переслідування на тимчасово окупованих територіях України, руйнування російськими військовими храмів та церков.

Україна готувалася до Глобального саміту миру, який відбувся у середині червня цього року. Як заявив президент України В. Зеленський присутність делегацій з різних країн світу є надзвичайно важливою: «Також ми очікуємо відповідь Китаю. Хотілося б отримати відповідь від Бразилії, і є ще багато країн. Ми для всіх відкриті, і для нас кожна думка важ-

лива», – заявив В. Зеленський [29]. І хоч деякі аналітики скептично ставилися до ймовірності вагомого впливу цього саміту на процес становлення миру в Україні (чого в дійсності і не відбулося), в контексті вищенаведених слів президента, варто звернути увагу, що ВРЦіРО доклали всіх зусиль, щоб запросити Бразильських дипломатів до участі у Глобальному саміті миру: «Представники українських Церков звернулися до пана Адемара (президента Законодавчої асамблеї штату Парана) з проханням про лист від Законодавчої асамблеї штату до Президента Бразилії Луїса Ігнасіу Лула да Сілва з проханням про можливість участі у Глобальному саміті миру» [23]. Однак, Саміт миру відбувся, а конкретних зрушень у напрямку встановлення справедливого миру так і не сталося, однак бодай підписанти фінального комюніке погодилися з тим, що «війна в Україні має закінчитися «справедливим і тривалим миром», а не «миром за будь-яку ціну» [11].

Аналізуючи ці події можемо стверджувати, що соціальна діяльність церков як релігійних інституцій не обмежується тільки у задоволенні культово-обрядових потреб віруючих, але здійснює соціо-політичний вплив у контексті сучасних релігійних і навіть політичних трансформацій. Також ця діяльність не обмежується впливом виключно на своїх парафіян та прихожан, чи лише на носіїв релігійного світогляду, але виходить далеко за окреслені «межі» релігійних громад, єпархій, дієцезій, виводячи ВРЦіРО на рівень важливого суб'єкта на міжнародній арені.

Що ж стосується діяльності традиційних українських церков, зокрема в контексті російської агресії під кутом зору аналітичного зрізу, то Православна Церква України (далі – ПЦУ) від початку повномасштабної війни у 2022 р. зробила досить важливий внесок у підтримку війська та цивільного населення. Завдяки старанням громадської організації «Елеос-Україна», котра є офіційним представником Синодального

Управління соціального служіння та благодійності Православної Церкви України, було надано допомогу для внутрішньо переміщених осіб та мешканців прифронтових регіонів у вигляді продуктових сертифікатів, продуктів та гігієнічних наборів, які отримали 375 933 осіб [26, с. 6]. В Україні діє 6 шелтерів, які створені організацією «Елеос-Україна» та надають прихисток та комплекс соціальних послуг для внутрішньо переміщених осіб [2]. Проекти: *Мережа колективних центрів Святої Ольги: відновлення спроможності людей, постраждалих від війни в Україні* – спрямований на відновлення потенціалу жінок та матерів з дітьми, які постраждали від насильства та війни в Україні, забезпечення їх ресоціалізації та інтеграції у приймаючих громадах через комплексну програму підтримки, що реалізується в Мережі колективних центрів Святої Ольги організації «Елеос-Україна» [19]; *Підтримка ВПО та людей з інвалідністю в Україні* – ще один проєкт, який реалізується з метою покращення умов життя внутрішньо переміщених сімей та людей з особливими потребами на Західній Україні [22].

На соціальні виклики, які провокує війна в Україні, провід Римо-Католицької Церкви (далі: РКЦ) намагається дати власні відповіді, які є далеко не однозначними та часто густо піддаються критиці та осудженню в українському медійному просторі. Зокрема слова папи Франциска про «білий прапор», розхвалювання імперської спадщини «великої матінки Росії», скандал з Хресною дорогою у Римі – раз за разом бомбардували авторитет папи в Україні, «підігриваючись» критикою, коментарями та обговореннями в політичних, академічних та наукових середовищах українською інтелігенцією та інтелектуалами, котрі, як і кожен теперішній житель України, позначені незагоєними ранами російської несправедливої агресії. А найгірше – це те, що такі кричущі, «необдумані» вислови понтифіка перебирали на себе увагу українсь-

кого суспільства, перекреслюючи значущі жести благодійності та солідарності до страждаючого українського народу; знецінювали результати соціального служіння, котре здійснюють РКЦ та УГКЦ в Україні; нищили авторитет останніх двох як релігійних інституцій в очах українського суспільства.

Пейоративну оцінку означених подій, пов'язаних з Апостольським Престолом, можемо з надлишком знайти на сторінках сайту СПЖ («Спілка православних журналістів» – проросійське інформаційне видання, пропагандистський рупор УПЦ), а також на інших каналах, які публікують «інсайди» такого кшталту, «актуальну та достовірну» (як вони запевняють) інформацію щодо релігійних подій в Україні. Тому в нашій науковій розвідці проаналізуємо конструктивні феномени соціальної відповідальності РКЦ та УГКЦ, а також місійних елементів, пов'язаних з нею, у контексті війни в Україні.

Насамперед, розрізнимо й окреслимо види соціальної відповідальності. Так, дослідниця Л. І. Каленіченко за способом просторової дії вирізняє: 1) відповідальність у віртуальному (кіберпросторі), 2) відповідальність у фізичному просторі [14, с. 14]. До першого виду відносяться всі тези, твердження та сентенції релігійних лідерів, котрі з блискавичною швидкістю поширюються просторами інтернету та ЗМІ, що має надзвичайний вплив на суспільство. Адже, як говорять медіаментори: «Події, про яку не написали – не існує». До другої – всі фактичні ініціативи, спрямовані на подолання деструктивних наслідків війни.

Щодо *першого виду* соціальної відповідальності слід відзначити, що вислови папи Франциска, сформульовані ним особисто від себе, спровокували критику та болісне сприйняття у середовищі як РКЦ в Україні, так і УГКЦ. Заступник Голови Конференції Єпископів України Віталій Кривицький

у своєму інтерв'ю Католицькому суспільно-релігійному інтернет часопису Credo відзначив, що папа не говорив про капітуляцію України, але, мабуть, мав на меті висловити бажання закликати Україну та РФ сісти за стіл переговорів, виносячи білі прапори з обох сторін [12], ідучи вслід за Директором ватиканської пресслужби М. Бруні, який стверджує, що «Папа використовує образ білого прапора, запропонований інтерв'юером, маючи під цим на увазі припинення воєнних дій, перемир'я... Він прагне дипломатичного вирішення задля досягнення справедливого і тривалого миру» [20]. Що ж до УГКЦ, то Блаженніший Святослав під час проповіді в катедральному соборі Успіння Пресвятої Богородиці в м. Стрий сказав: «Чомусь так склалося під час війни, що Папа не розуміє України, а Україна не розуміє Папи. Можемо це сказати і про росію. Папа не розуміє росії: ані її історії, ані її сучасних злочинів. І саме нам випало бути голосом правди українського народу навіть перед Святішим Отцем у Римі» [8]. А також закликав піти до сповіді тих, хто не вірить у перемогу України над РФ: «Україна змучена, але стоїть і вистоїть! Повірте мені, нікому й на гадку не спадає здатися, навіть там, де сьогодні йдуть бойові дії... Хто з вас не вірить у перемогу України – йдіть до сповіді!» [21].

Та все ж питання полягає не у тому, що подібні казуси *lapsus linguae* з папою Франциском трапляються вже не вперше, і не лише у площинах політики чи дипломатії, а й теології та сотеріології, а у тому, наскільки вміло вони «розкручені» та широко висвітлені в медіаресурсах. До прикладу, слова папи про «білий прапор» активно обговорювалися суспільством більше ніж за 10 днів до публікації самого інтерв'ю. Тому залишається відкритим питання: кому і для чого потрібне ставлення під сумнів підтримки Ватиканом України та внесення деструктиву в дипломатичні відносини України та Святого Престолу?

Другий вид соціальної відповідальності, а саме – реагування Католицькою Церквою на суспільні виклики у фізичному просторі проаналізуємо на прикладі тих католицьких організацій, котрі є найбільш активними у здійсненні соціального служіння в контексті російської агресії в Україні, а саме «Карітас-Спес Україна», Мальтійського Ордену та «Карітас України».

«Карітас-Спес Україна» є Релігійною Місією Римсько-Католицької Церкви в Україні та працює в усіх регіонах, маючи Національний офіс і сім регіональних осередків, які діють у кожній дієцезії РКЦ в Україні. РМ «Карітас-Спес Україна» має на меті сприяти встановленню соціальної справедливості завдяки християнському милосердю та жертовності. Діяльність цієї католицької місії спрямована на подолання бідності, встановлення справедливості та відновлення гідності людини, незалежно від її віросповідання, національності чи світоглядних переконань. Беручи за основу соціальну доктрину Католицької Церкви та євангельські засади, «Карітас-Спес Україна» керується трьома основними принципами: пошана до людини, солідарність і субсидіарність [24].

Тепер трохи цифр. Як результат харитативної діяльності «Карітас-Спес Україна» за час повномасштабного вторгнення РФ в Україну *1 130 608 осіб* отримали допомогу (психологічну та матеріальну); *більше 248 000 послуг* надання шелтеру, тобто безкоштовного тимчасового притулку; *більше 1 800 000 бенефіціарів* отримали продукти харчування та речі першої необхідності. Надано послуги психологічної підтримки, ліки та медикаменти, засоби гігієни, привезені гуманітарні вантажі. На даний момент діють 23 національні гуманітарні проєкти, зокрема: *Emergency Appeal (EA) «Реагування на надзвичайні ситуації та наслідки бойових дій в Україні»*, *HARPU (Humanitarian assistance and resilience for vulnerable war-affected populations in Ukraine – «Гуманітарна допомога*

та підвищення стійкості вразливих верств населення, постраждалих від конфлікту в Україні» та багато інших, котрі невіддільно пов'язані співпрацею з дієцезіями та парафіями РКЦ [1]. Також відзначимо важливий елемент соціальної допомоги учасників Федерації «Карітас Європа». До прикладу, «Карітас Польщі» розпочинає майже дворічну програму підтримки психічного здоров'я українців, витрати на яку становлять понад 5 мільйонів злотих, і буде надавати спеціалізовані послуги у чотирьох містах: Харкові, Одесі, Житомирі та Вінниці [15]. Також понад 90 тисяч посилок Україна отримала від Карітасу Польщі [5]. «Карітас Словаччини» також не стояв осторонь: «Від початку широкомасштабної війни «Карітас Словаччини» вислав 650 тон гуманітарної допомоги – це продукти тривалого зберігання та засоби гігієни. Тепер же, беручи до уваги актуальні виклики, розпочато доставку печей, опалювальних брикетів та свічок, покликаних допомогти у забезпеченні тепла та світла в умовах перебоїв з електропостачанням» [27]. Завдяки соціальному служінню Релігійна Місія Карітас у своєму інтернаціональному значенні без слів проповідує євангельські істини та християнське милосердя і є прикладом пошанування гідності людини, однак без ліворадикального та марксистського забарвлення. Служіння Карітасу здійснюється без упередженого ставлення до бенефіціарів, через їхню відмінну конфесійну приналежність та без проявів прозелітизму.

Ще однією католицькою організацією, котра вже багато років підтримує гуманітарну місію в Україні є *Суверенний військовий Орден Госпітальєрів Святого Йоана Єрусалимського, лицарів Родосу і Мальти (Мальтійський Орден)*. «Як і в минулому, місія Мальтійського Ордену полягає в тому, щоб свідчити віру і допомагати хворим і потребуючим, незалежно від віросповідання, походження чи статі. Якщо йдеться про Україну, то Мальтійський Орден «надав допомогу понад

300 000 людей на кордонах, розподілив 6 700 тон гуманітарної допомоги в 71 місті країни, а також надавав психологічну підтримку та провів тренінги з надання першої медичної допомоги» [4]. Посол Ордену в Україні Антоніо ді Котроне стверджує, що ресурси, які були мобілізовані для підтримки населення, що конче потребує допомоги, станом на осінь 2024 р. наближаються до суми 60 млн євро. Крім того, одночасно з безпосереднім гуманітарним втручанням, від початку війни триває дипломатична діяльність, головною місією якої є зменшення людських страждань. Ці питання розглядалися безпосередньо під час Саміту майбутнього, який відбувся у вересні 2024 р. у Раді Безпеки ООН (вересень 2023 р.), на Мюнхенській конференції з безпеки (лютий 2024 р.).

«*Karitas Україна*» – благодійна організація Української Греко-Католицької Церкви, котра очолила рейтинг найбільших благодійних гуманітарних фондів України за редакцією журналу *Forbes*. «Його сформувавши на основі відкритих даних щодо задекларованих доходів благодійних організацій. Редакція аналізувала зібрані дані з анкет, фінансову звітність та інформацію з відкритих джерел». Тож до порівняння: за 2023 р. «*Karitas Україна*» надав 1 502 457 соціальних послуг, в число яких входять: роздача продуктових наборів (534 739), гігієнічних наборів (177 506), надання місця проживання для внутрішньо переселених осіб (178 795) [13]. По території України всі місцеві організації Карітасу, крім тих регіонів, де ведуться активні бойові дії, працюють, щоб надавати допомогу внутрішньо переміщеним особам (далі: ВПО) та людям з вразливих категорій, зокрема через створення шелтерів (прихистків), які надають як тимчасову можливість проживання для ВПО, так і більш тривалу [18]. Та найосновніше, що вагому участь у наданні цих соціальних послуг мережею БО «*Karitas*» беруть участь локальні парафії УГКЦ. До прикладу, із семи шелтерів, які функціонують у «*Karitas Коломия*»,

три знаходяться при парафіях УГКЦ (тобто люди безкоштовно проживають у приміщеннях парафіяльних будинків) [9] і один – при монастирі згромадження сестер святого Вікентія УГКЦ [10].

Феномен таких соціальних проєктів, які постали у сучасній реальності як відповідь на деструктивний подразник воєнних дій, що злочинно продовжує здійснювати РФ, засвідчує потребу та можливість консолідації людей перед загрозою смертельної небезпеки, долаючи різні геокультурні відмінності, відкидаючи нав'язані російською пропагандою упередженість і налаштованість українців заходу та сходу одних проти інших. Адже саме війна стала каталізатором ментальних змін мислення великої кількості українців зі східних регіонів, через переважаючий позитивний досвід християнського безумовного милосердя, пошанування гідності людини та безповоротної допомоги в потребі. Вбачається, що саме традиційні церкви та благодійні організації, котрі є в їхній структурі, чинять фактор позитивного впливу на формування загальнолюдських засад та чеснот у християнах, завдяки яким вони можуть залишатися стійкими до руйнівного інтер'єрного впливу наслідків війни та пов'язаних з нею злочинів.

ЛІТЕРАТУРА

1. CI Emergency Appeal 2023–2024. *Карітас-Спес Україна*. URL : <https://caritas-spes.org/ua/page/ci-emergency-appeal-2023>
2. *Eleos в Україні*. Eleos Ukraine. URL : <https://eleos.com.ua/eleos-v-ukrayini>
3. Васкул С. В. Богословське окреслення екуменічної парадигми та ціннісний спектр міжконфесійних суспільних практик. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2023. Випуск 45(7–9). С. 118–130.
4. Великий Магістр розповів про служіння Мальтійського Ордену та допомогу Україні. *Credo*. 2024. URL : <https://credo.pro/2024/04/364990>

5. Вже понад 90 тисяч посилонк Україна отримала від Карітасу Польщі. Визмкy їх потрібнo ще бiльшe. *Credo*. 2024. URL : <https://credo.pro/2024/01/360730>

6. ВРЦіРО зустрiлася з делегaцiєю на чолі з Міністром церковних справ Данії Мортеном Даліном. *ВРЦіРО*. 2024. URL : <https://vrciro.org.ua/ua/news/uccro-meets-with-delegation-headed-by-minister-of-church-affairs-of-denmark>

7. Всеукраїнська Рада Церков розпочала адвокаційний візит до США. *ВРЦіРО*. 2024. URL : <https://vrciro.org.ua/ua/news/2023-uccro-visit-to-united-states>

8. Глава УГКЦ на Успіння: «У руки Пречистої Діви Марії, яка переходить із землі на небо, вкладаємо молитву за перемогу України». *Українська Греко-Католицька Церква*. 2023. URL : <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-na-uspinnya-u-ruky-prechystoy-divy-mariy-yaka-perehodyt-iz-zemli-na-nebo-vkladaemo-molytvu-za-peremogu-ukrayny-3487>

9. Дім добра, частина 5. Шелтер при парафії Воскресіння Христового с. Воскресинці. *Карітас Коломия*. 2023. URL : <https://kolomyia.caritas.ua/dim-dobra-chastyna-5-shelter-pry-parafiyi-voskresinnya-khrystovoho-s-voskresyntsi>

10. Дім добра, частина 6. Шелтер при монастирі згромадження сестер святого Вікентія *Карітас Коломия*. 2023. URL : <https://kolomyia.caritas.ua/dim-dobra-chastyna-6-shelter-pry-monastyri-zgromadzhennya-sester-svyatogo-vikentiya>

11. «До миру ще треба буде дійти». Чому Саміт миру у Швейцарії більше нагадував чергову Генасамблею ООН? *Forbes Ukraine*. 2024. URL : <https://forbes.ua/svit/samit-miru-v-shveytsarii-17062024-21805>

12. Єпископ Віталій Кривцький про «білий прапор». *Credo*. 2024. URL : https://www.youtube.com/live/ahtZo_OMBBQ?si=kg8A

13. Інформація про Карітас України. *Forbes Ukraine*. 2024. URL : <https://forbes.ua/profile/karitas-ukraini-1866>

14. Каленіченко Л. І. Соціальна відповідальність як правове явище. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2019. № 4. С. 10–16.

15. «Карітас Польщі»: понад 5 мільйонів злотих на поліпшення психічного здоров'я постраждалих в Україні. *Credo*. 2024. URL : <https://credo.pro/2024/09/371104>

16.Квік А.М. Ідейно-сміслова об'єктивація постсекулярної реальності та християнська реакція на її релігійно-політичні процеси. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2020. Випуск 2(172). Том 2. С. 119–134

17.Комюніке за підсумками візиту делегації ВРЦіРО до Ватикану. *ВРЦіРО*. 2024. URL : <https://vrciro.org.ua/ua/events/uccro-visit-to-holy-see>

18.Мережа Карітасу допомагає людям, які постраждали від російської агресії. *Карітас України*. 2022. URL : <https://caritas.ua/news/merezha-karitasu-dopomagaє-lyudyam>

19.Мережа колективних центрів Святої Ольги: відновлення спроможності людей, постраждалих від війни в Україні. *Eleos Ukraine*. URL : <https://eleos.com.ua/merezha-kolektyvnyh-tsentriv-svyatoyi-olgy-vidnovlennya-spromozhnosti-lyudej-postrazhdalyh-vid-vijny-v-ukrayini>

20.«Папа просить для України мати відвагу розпочати переговори». *Vatikan news*. 2024. URL : <https://www.vaticannews.va/uk/vatican-city/news/2024-03/matteo-bruni-pro-slova-papy-intervjy-rsi.html>

21.Перун В. *Глава УГКЦ про скептиків перемоги над Росією: «Хто не вірить у перемогу України – йдіть до сповіді»*. 2024. URL : https://lb.ua/society/2024/03/10/602669_glava_ugkts_pro_skept

22.Підтримка ВПО та людей з інвалідністю в Україні. *Eleos Ukraine*. URL : <https://eleos.com.ua/pidtrymka-vpo-ta-lyudej-z-invalidnistu-v-ukrayini>

23.Представники ВРЦіРО доклали всіх зусиль, щоб запросити Бразилію на Глобальний саміт миру. *Credo*. 2024. URL : <https://credo.pro/2024/05/367300>

24.Про нас. *Карітас-Снес Україна*. URL : <https://caritas-spes.org.ua/page/who-we-are/about-us>

25.Рада Церков закликає президента Путіна зупинити війну. *ВРЦіРО*. 2024. URL : <https://vrciro.org.ua/ua/statements/uccro-calls-on-president-putin-to-stop-the-war>

26.*Річний звіт мережі Елеос-Україна, 2023*. 2024. 56 с.

27.Словаччина: транскордонна співпраця на підтримку сусідів, що потерпають від війни. *Vatikan news*. 2022. URL :

<https://www.vaticannews.va/uk/church/news/2022-12/karitas-slovak-chyny-razom-iz-susidamy-i-dali-dopomagaje-ukrajini.html>

28. *Соціальні документи Церкви: енцикліки, радіозвернення, апостольське послання (1891–2015)*. Львів : Свічадо, 2020. 616 с.

29. Україна готується до Саміту миру: чи приїде Байден і чи потрібен ще один формат зустрічі – думки експертів. *Freedom. Інформаційний ресурс*. 2024. URL : <https://uatv.ua/uk/ukrayina-gotuyetsya-do-samitu-myru-chy-priyide-bajden-i-chy-potriben-shhe-odyn-format-zustrichi-dumky-ekspertiv>

REFERENCES

CI Emergency Appeal 2023-2024. (2023). *Caritas-Spes Ukraine*. Retrieved from: <https://caritas-spes.org/ua/page/ci-emergency-appeal-2023> [In Ukrainian].

Eleos in Ukraine. (2024). *Eleos Ukraine*. Retrieved from: <https://eleos.com.ua/eleos-v-ukrajini> [In Ukrainian].

Vaskul, S. V. (2023). Theological outline of the ecumenical paradigm and the value spectrum of interfaith social practices. *Educational discourse: collection of scientific works, 2023*, 45(7-9), 118-130 [In Ukrainian].

The Grand Master spoke about the service of the Order of Malta and assistance to Ukraine. (2024). *Credo*. Retrieved from: <https://credo.pro/2024/04/364990> [In Ukrainian].

Ukraine has already received over 90 thousand parcels from Caritas Poland. Even more are needed in the winter. (2024). *Credo*. Retrieved from: <https://credo.pro/2024/01/360730> [In Ukrainian].

The Ukrainian Church of the Holy Cross met with a delegation headed by the Minister of Church Affairs of Denmark, Morten Dalin. (2024). *UCCRO*. Retrieved from: <https://vrciro.org.ua/ua/news/uccro-meets-with-delegation-headed-by-minister-of-church-affairs-of-denmark> [In Ukrainian].

The All-Ukrainian Council of Churches began an advocacy visit to the USA. (2024). *UCCRO*. Retrieved from: <https://vrciro.org.ua/ua/news/2023-uccro-visit-to-united-states> [In Ukrainian].

Head of the UGCC on the Assumption: “Into the hands of the Most Holy Virgin Mary, who passes from earth to heaven, we place a prayer for the victory of Ukraine”. (2023). *Ukrainian Greek Catholic Church*. Retrieved from: <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-na-uspinnya-u-rukyy-prechystoy-divy-mariy-yaka-perehodyt-iz-zemli-na-nebo-vkladaemo-molytvu-za-peremogu-ukrayny-3487/> [In Ukrainian].

Good House Part 5. Shelter at the Parish of the Resurrection of Christ, Voskresintsi village. (2023). *Caritas Kolomyia*. Retrieved from: <https://kolomyia.caritas.ua/dim-dobra-chastyna-5-shelter-pry-parafiyi-voskresinnya-khrystovoho-s-voskresyntsi/> [In Ukrainian].

Good House Part 6. Shelter at the Monastery of the Congregation of the Sisters of St. Vincent. (2023). *Caritas Kolomyia*. Retrieved from: <https://kolomyia.caritas.ua/dim-dobra-chastyna-6-shelter-pry-monastryi-zgromadzhennya-sester-svyatogo-vikentiya> [In Ukrainian].

“We will still have to reach peace.” Why did the Peace Summit in Switzerland resemble the next UN General Assembly more? (2024). *Forbes Ukraine*. Retrieved from: <https://forbes.ua/svit/samit-miru-v-shveytsarii-17062024-21805> [In Ukrainian].

Bishop Vitaliy Kryvtskyi about the “white flag”. (2024). *Credo*. Retrieved from: https://www.youtube.com/live/ahtZo_OMBBQ?si=kg8A [In Ukrainian].

Information about Caritas of Ukraine. (2024). *Forbes Ukraine*. Retrieved from: <https://forbes.ua/profile/karitas-ukraini-1866> [In Ukrainian].

Kalenichenko L. I. Social responsibility as a legal phenomenon. (2019). *State and regions. Series: Law, 4*, 10-16. [In Ukrainian].

"Caritas of Poland": over 5 million zlotys to improve the mental health of victims in Ukraine. (2024). *Credo*. Retrieved from: <https://credo.pro/2024/09/371104> [In Ukrainian].

Kvik A.M. Ideological and semantic objectification of post-secular reality and Christian reaction to its religious and political processes. (2020). *Multiversum. Philosophical Almanac*, 2(172), 2, 119-134 [In Ukrainian].

Communiqué on the results of the visit of the delegation of the Ukrainian Orthodox Church to the Vatican. (2024). *UCCRO*. Retrieved from: <https://vrciro.org.ua/ua/events/uccro-visit-to-holy-see> [In Ukrainian].

Caritas network helps people affected by Russian aggression. (2022). *Caritas of Ukraine*. Retrieved from: <https://caritas.ua/news/merezha-karitasu-dopomagaye-lyudyam> [In Ukrainian].

The Network of Collective Centers of Saint Olga: Rehabilitating People Affected by the War in Ukraine. (2024). *Eleos Ukraine*. Retrieved from: <https://eleos.com.ua/merezha-kolektyvnyh-tsentriv-svyatoyi-olgy-vidnovlennya-spromozhnosti-lyudej-postrazhdalyh-vid-vijny-v-ukrayini> [In Ukrainian].

“The Pope Asks for Ukraine to Have the Courage to Start Negotiations”. (2024). *Vatikan news*. Retrieved from: <https://www.vaticannews.va/uk/vatican-city/news/2024-03/matteo-bruni-pro-slova-papy-intervjy-rsi.html> [In Ukrainian].

Perun V. The Head of the UGCC on skeptics of the victory over Russia: "Who does not believe in the victory of Ukraine - go to confession". (2024). Retrieved from: https://lb.ua/society/2024/03/10/602669_glava_ugkts_pro_skept [In Ukrainian].

Support for IDPs and people with disabilities in Ukraine. (2023). *Eleos Ukraine*. Retrieved from: <https://eleos.com.ua/pidtrymka-vpo-ta-lyudej-z-invalidni> [In Ukrainian].

Representatives of the Ukrainian Greek Catholic Church made every effort to invite Brazil to the Global Peace Summit. (2024). *Credo*. Retrieved from: <https://credo.pro/2024/05/367300> [In Ukrainian].

About us. *Caritas-Spes Ukraine*. (2024). Retrieved from: <https://caritas-spes.org.ua/page/who-we-are/about-us> [In Ukrainian].

The Church Council Calls on President Putin to Stop the War. (2024). *UCCRO*. Retrieved from: <https://vrciro.org.ua/ua/statements/uccro-calls-on-president-putin-to-stop-the-war> [In Ukrainian].

Annual Report of the Eleos-Ukraine Network 2023. (2024). [In Ukrainian].

Slovakia: Cross-border Cooperation in Support of War-Stricken Neighbors. (2022). *Vatican News*. Retrieved from: <https://www.vaticannews.va/uk/church/news/2022-12/karitas-slovacchyny-razom-iz-susidamy-i-dali-dopomagaje-ukrajini.html> [In Ukrainian].

Social documents of the Church: encyclicals, radio addresses, apostolic letters (1891–2015). (2020). Lviv : Svichado. [In Ukrainian].

Ukraine is preparing for the World Summit: will Biden come and is another format of the meeting needed – experts' opinions. (2024). *Svoboda. Information resource*. Retrieved from: <https://uatv.ua/uk/ukrayina-gotuyetsya-do-samitu-myru-chy-pryyide-bajden-i-chy-potriben-shhe-odyn-format-zustrichi-dumky-ekspertiv> [In Ukrainian].

Sviatoslav Vaskul

Candidate for the degree of Doctor of Philosophy, Department of Philosophy and Cultural Studies, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, e-mail: vaskulsvyatoslav97@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8724-9444>

Ukrainian Churches in the Value Spectrum of Social Practices: Criteria of Social Responsibility and Mission

Abstract

The article examines the axiological significance of the activities of traditional Ukrainian churches in the context of contemporary geopolitical and social challenges, particularly amid Russian aggression, and their role in strengthening social unity and spiritual resilience. The study ad-

addresses how Ukrainian churches respond to the challenges of war, including maintaining the moral authority of religious institutions, countering secularization theories, and resisting informational manipulation related to controversial statements by religious leaders. Special attention is given to the diplomatic stance of the Vatican, which evokes mixed perceptions in Ukrainian society. The research aims to analyze the activities of Ukrainian churches as active agents of social service, their contribution to supporting internally displaced persons, combating religious persecution, and advocating on the international stage. It also explores the role of The Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations (UCCRO) in drawing attention to humanitarian challenges in Ukraine. The article highlights the key role of Christian churches (OCU, RCC in Ukraine, UGCC) in the socio-political life of the country and in promoting principles of just peace. Public reactions to Pope Francis's statements, which affect the Vatican's image, are analyzed, as well as the challenges faced by Ukrainian religious leaders in balancing the explanation of the Apostolic See's position with support for national resistance. Emphasis is placed on the importance of countering informational manipulation and preserving religious identity in wartime conditions.

Keywords: *Christian social doctrine, social service of churches, Russian aggression, The Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations, social responsibility, Orthodox Church of Ukraine, Ukrainian Greek Catholic Church, international advocacy, religious institutions.*